an-tecknat

Medlemsblad för Sollentuna Släktforskare nr 1 - 2014

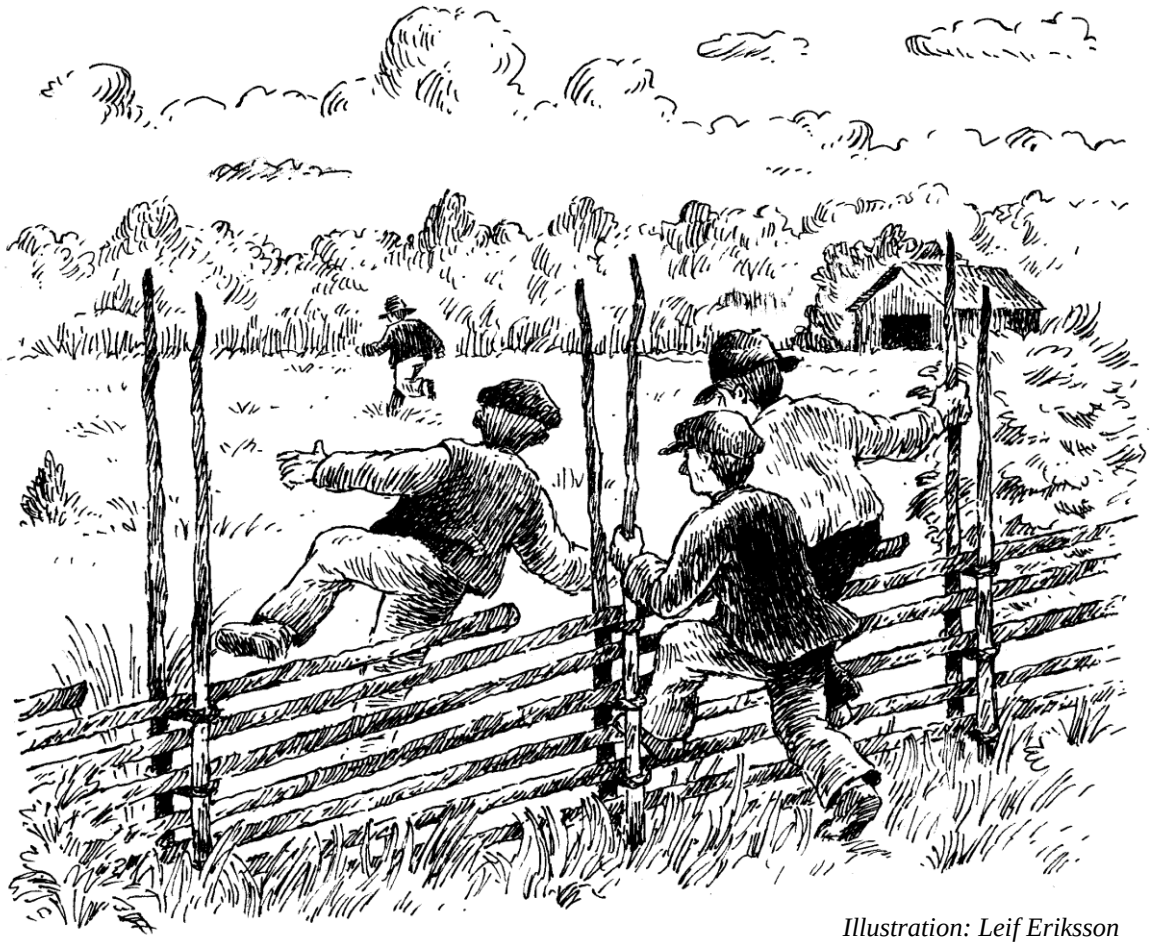

Illustration: Leif Eriksson

Det började med en gammal skuld…

Läs om Störd midsommarglädje på sid. 10

Ordförandens spalt	**sid. 2**
Kalendarium	**sid. 2**
Verksamhetsberättelse 2013	**sid. 3**
En titt i det gamla apoteket	**sid. 5**
Medlemsmöte	**sid. 8**
Möte mellan häst och automobil	**sid. 9**
Forna tiders bilförare	**sid. 9**
Störd midsommarglädje	**sid. 10**
Börja släktforska	**sid. 11**
Notiser	**sid. 11**

Sollentuna Släktforskare

c/o Margaretha Vinterholt
Engelbrekts väg 75B
191 62 Sollentuna

Hemsida: www.sollentunaslaktforskare.se
e-post: info@sollentunaslaktforskare.se

Föreningen, som är politiskt och religiöst obunden, bildades 1990 och har idag 223 medlemmar.
Föreningen vill öka intresset för släktforskning, bland annat genom föreläsningar och studiebesök

Kalendarium

Tisdagen den 21 januari kl. 17.00
INTRODUKTION Börja släktforska.

Tisdagen den 21 januari kl. 19.00
FÖREDRAG av Christer Warfvinge: ”Båtsman Humbla”.

Onsdagen den 19 februari kl. 18.30
ÅRSMÖTE. Efter årsmötet föredrag av Lennart Jarnhammar: ”Gamla gästgiverier och hur resande tog sig fram i gamla tider”.

Lördagen den 15 mars kl. 11.00-15.00
SLÄKTFORSKNINGENS DAG i samarbete med biblioteket, Sollentuna centrum, där det är Öppet hus.

Tisdagen den 25 mars kl. 19.00
FÖREDRAG av Bertil Oppenheimer: ”Att hitta sina rötter”.

Onsdagen den 9 april kl. 13.00
STUDIEBESÖK på Riksarkivet Marieberg

Onsdagen den 23 april kl. 19.00
FÖREDRAG av Margareta Lagerman: ”Kungliga biblioteket”

Onsdagen den 14 maj kl. 13.00
STUDIEBESÖK på Stockholms stadsarkiv

Årsmötet, föredragen och introduktionen äger rum i Amorinasalen, Bibliotekshuset, Sollentuna centrum

Forskarstödet se sid. 11.

Mer information om anmälan till studiebesöken finns på sid. 11.

Ordföranden har ordet

Nu ser vi med tillförsikt fram emot det nya året.

I förra numret skrev jag att vi skall kontakta journalister för de olika lokala tidningarna och be dem göra ett reportage om vår förening. Vilket sammanträffande!! Några dagar senare blev jag uppringd av en journalist från ”Mitt i Sollentuna”, som hade för avsikt att skriva en artikel om Sollentunas kulturföreningar. Vid det här laget har ni säkert redan läst artikeln, publicerad tisdagen den 3 december.

Under diskussionen nämnde journalisten att vår hemsida är professionell!! Det var trevligt att höra, men visst är den det.

Social samvaro är viktig i en förening. I december anordnade vi ett medlemsmöte för att träffas och utbyta erfarenheter. Det var ett mycket lyckat evenemang och många uttryckte sin uppskattning. Sollentuna Centrumledning sponsrade föreningen genom gratis parkering.

Välkommen på våra aktiviteter i vår.

Margaretha Vinterholt

an-tecknat

Medlemsbladet beräknas utkomma med fyra nummer per år och ingår i medlemsavgiften.
Ansvarig utgivare: Margaretha Vinterholt
Tel. 08-754 24 96.

Redaktionsgruppen består av Gitt Rosander Gerhardsson, Agneta Svensson, Margaretha Vinterholt, Inger Wahlstedt Franzén och Brita Ågren.

Manus och bilder skickas till: Inger Wahlstedt Franzén: ki.franzen@telia.com

Nästa nummer beräknas komma ut i april.

Tryck: Stocken - Snabbtryck AB, Sollentuna.

Sollentuna Släktforskare
Verksamhetsberättelse 2013

Inför föreningens årsmöte 2014 avger styrelsen följande verksamhetsberättelse för 2013.

Styrelse

Styrelsen har under året bestått av *Margaretha Vinterholt, ordförande, Margareta Lagerman, vice ordförande, Britt-Marie Sjöquist, sekreterare, Kjell Hassel, kassör, Leif Eriksson, Theresa Nyman och Ulf Styrenius*

Styrelsen har under arbetsåret haft 13 protokollförda sammanträden.

Antal medlemmar

Föreningen hade vid årets början 215. Den 31 december är antalet 223.

Verksamhet under året

Föreningen har under året haft en omfattande verksamhet med bland annat mötesaftnar med föredrag, Släktforskningens dag, Föreningsmässa, Temadag/-Öppet Hus, forskarhjälp på biblioteket och studiebesök. Årsmötet ägde rum den 13 mars. Därefter underhöll Hersby spelmän. 52 medlemmar deltog.

Mötesaftnar

Tisdagen den 5 februari Lillemor Björkman, Stockholms stadsarkiv. "Rotemansarkivet". 57 deltagare.

Tisdagen den 9 april Ing-Marie Froman, journalist "Släktens berättelser och vad arkiven verkligen säger. Hur mycket kan och ska vi lita på släktens berättelser?". 55 deltagare.

Tisdagen den 7 maj Annette Torensjö, Lantmäteriet, Gävle "Ortnamnen berättar." 52 deltagare.

Tisdagen den 17 september Magnus Bäckmark, uppdragsläktforskare, "DNA i släktforskningens tjänst". 47 deltagare.

Måndagen den 11 november Ragnar Fornö, historielärare, "Domböcker – vad hittar jag i dem". 64 deltagare.

Torsdagen den 5 december Medlemsträff, "Träffa andra släktforskare och utbyt erfarenheter och ge varandra råd och tips". Det var ett lyckat evenemang som blev väldigt uppskattat. Det blev mycket prat och social samkväm mellan medlemmarna. Det här får vi göra om någon gång nästa år. 48 deltagare.

Övriga aktiviteter

Forskarstöd vid släktforskardatorn. Fyra onsdagar under våren och fyra under hösten har kunniga och engagerade medlemmar funnits på biblioteket för att ge forskarstöd vid släktforskardatorn. Vi prövade att ha forskarstöd en lördag men intresset var lågt.

Lördagen den 17 mars genomfördes **Släktforskningens dag** över hela landet. Vi deltog på biblioteket med information om släktforskning och om vår förening och hade gott samarbete med dess personal. Det var ca 45 personer som besökte oss.

Torsdagen den 11 april anordnades studiebesök på Riksarkivet i Marieberg. Ett mycket informativt besök som uppskattades mycket med många tips om alla de handlingar och arkiv som ryms där.

Onsdagen den 15 maj anordnades studiebesök hos Genealogiska Föreningen i Solna. Margareta Lagerman och Theresa Nyman ordnade dessa båda studiebesök.

Lördagen den 17 september deltog vi i den av Sollentuna kommun anordnade **Föreningsmässan** i Stinsens köpcentrum. Kommunens ideella föreningar gavs där möjlighet att visa upp sig och berätta om sin verksamhet för besökarna. Vår monter var välbesökt.

Släktforskardagarna i Köping den 23-25 augusti. Föreningen representerades av Margaretha Vinterholt. Det var välbesökta dagar med Riksstämma samt olika föredragshållare och utställare. Man anordnade också en uppskattad Medföljanderesa.

Lördagen den 12 oktober genomfördes den sedvanliga **Temadagen/Öppet hus** i biblioteket, Sollentuna Centrum.

Utställare var Riksarkivet, Storstockholms Genealogiska Förening, Arkiv Digital, Ancestry, DIS-Öst, Sällskapet Vallonättlingarna, Swedish American Genealogist, GeneaNet och MATAJO Släktforskning. Det kom ungefär 96 besökare, vilket var något färre än förra året. Vi fick några nya medlemmar.

Representanter från föreningen har deltagit i **informationsträffar** för ideella föreningar som Kultur- och fritidsnämnden inbjudit till.

Måndagen den 8 april informerade vi pensionärsföreningen **SPF Grindslanten, Sollentuna** om släktforskning och om vår förening och verksamhet. Antal deltagare var ca 35.

Vi fick inbjudan från **Häggviksskolan, Sollentuna** att komma och berätta om släktforskning. Den 17 december träffade vi ett 30-tal härliga och entusiastiska elever som i "elevens val" skulle arbeta med släktforskning.

Hemsida

Hemsidan fungerar bra och uppdateras kontinuerligt. Fler och fler besöker den. www.sollentunaslaktforskare.se

Känner Du Din släkt?

Denna folder har uppdaterats under året.

Antavla

Försäljningen av antavlor har ökat något.

Roll-up

I år införskaffade vi en roll-up. Den gör att vi syns när vi är ute och presenterar föreningen.

Ekonomi

Den kompletta ekonomiska redovisningen presenterades vid årsmötet.

Kommunens Vård- och omsorgsnämnd har beviljat föreningen ett bidrag på 15 000 kronor. Kultur- och Fritidsnämnden har beviljat nedsatt hyra för Amorinasalen och Tintomararummet. Dessutom får föreningen annonsera gratis i Kulturkalendern samt på kommunens anslagstavlor. Kommunen sköter distributionen. Detta är vi tacksamma för. Vidare omnämns våra aktiviteter i Mitt i Sollentuna under Kultur- och Fritidsnämndens spalt och under rubriken På gång. Vidare synliggörs vi i Sollentunajournalen, Vi i Sollentuna, Magasin Sollentuna samt i Rötters evenemangsförteckning.

an-tecknat

Föreningens medlemstidning har utkommit med 4 nummer under året. Tidningen sköts av en redaktionsgrupp bestående av Gitt Rosander Gerhardsson, Agneta Svensson, Inger Wahlstedt Franzén och Brita Ågren. Vi framför härmed ett hjärtligt tack till dem. Styrelsens representant i gruppen har varit Margaretha Vinterholt.

Biblioteksskåpet

Margareta Lagerman har haft ansvar för föreningens släktforskarhörna på biblioteket.

Slutord

Det har varit ett stort antal deltagare på medlemsaktiviteterna.

Medlemsantalet har ökat. Detta visar att det är viktigt att föreningen visar upp sig och deltar på Släktforskningens dag, Föreningsmässan, och att vi anordnar Temadagen/Öppet Hus.

Forskarstödet på biblioteket har rönt stort intresse.

Många medlemmar har ställt upp och hjälpt till i olika sammanhang. Till dessa riktas ett varmt tack.

Styrelsen tackar för det gångna året och önskar föreningen fortsatt framgång i sitt arbete.

Sollentuna 2013-12-31
Margaretha Vinterholt, Leif Eriksson,
Kjell Hassel, Margareta Lagerman
Theresa Nyman, Britt-Marie Sjöquist,
Ulf Styrenius

En titt i det gamla apoteket

Denna artikel är citerad av Margaretha Vinterholt ur Jane Fredlund: SÅ LEVDE VI, Fest och vardag i forna dagars Sverige. Det är en utökad upplaga av "Stora boken om livet förr"

Apoteksväsendet har imponerande anor i vårt land. Redan för fyrahundra år sedan kunde man inhandla medikamenter vid Stortorget i Stockholm hos hovapotekaren Busenius, som där hade fått tillstånd att öppna apotek för allmänheten 1575.

Våra första apotekare

Annars betjänade våra första apotekare främst hovet där de ofta också fungerade som läkare. Så tillkallade Gustav Vasa, som under sina sista levnadsår led av många krämpor, redan 1554 en tysk apotekare, mäster Lucas kallad, som föreståndare för sitt slottsapotek.

Denne mäster Lucas skötte kungen under hans sista sjukdom i augusti 1560 med hjälp av en barberare och en sjukvårdskunnig präst. Enligt tidens teorier om kroppsvätskornas betydelse för hälsan skådade man i kungens urin och fann att den *koleriska vätskan* var orsak till sjukdomen. Sålunda ordinerade de violsirap och granatäpple jämte endivie- och cikoriavatten mot kungens häftiga huvudvärk.

Kungen var naturligt nog missnöjd med denna behandling och vägrade till slut att ta någon medicin alls. Han avled en månad senare.

För att hejda de många kvacksalvare, som gjorde sig pengar på folks okunnighet och vidskepelse, utfärdades privilegier 1675 och 1683 som bestämde bland annat hur många apotek som skulle få finnas och vilka medel som endast fick säljas genom apotek.

Pulvriserad mumie, påfågels-träck m m smått och gott

Apotekarens bibel var och är fortfarande farmakopén, som föreskriver vilka droger som ska saluföras och hur de ska tillredas. Den första svenska farmakopén kom 1686. Den skulle under århundradena följas av en lång rad nya, moderniserade. Dagens utgåva lär inte ha mycket gemensamt med Pharmacopoeja Holmiensis från 1686.

I denna vår första farmakopé omnämns många sällsamma undergörande läkemedel beredda av t ex människokranium, pulvriserad egyptisk mumie, horn och tand av enhörning och påfågelsträck. Till de mera makabra läkemedlen hörde Aqvua Hirundinum, vari ingick destillation på vattenbad av 24 stycken levande svalungar.

Ett verkligt universalmedel ansågs Theriaca vara. Det medlet var berett av 66 ingredienser, troligen enligt tesen *alltid botar något*. Bland ingredienserna kan nämnas pulvriserade italienska ormar, långpeppar, opium, perubalsam, kanel, röda rosenblad, myrra, saffran, indisk nardus och bävergäll. Bävergäll är päronformade körtelsäckar som sitter under huden på bävrar av bägge könen. Förr trodde man de var bäverns testiklar. I torkat skick ansågs bävergäll vara undergörande redan under antiken.

Vid den synnerligen omständliga tillredningen av Theriaca blandades ingredienserna i olika klasser, vilka till sist blandades samman. När dylika intrikata och dyrbara läkemedel skulle tillblandas måste en läkare vara med som kontrollant så att inte apotekaren frestades att fuska och ersätta en svåråtkomlig ingrediens med en annan och billigare.

Från kloka gummans dekokt till dagens hjärtmedicin

Även om mycket av gamla tiders läkekonst gör ett tragikomiskt intryck får man inte glömma att många av våra idag mest verksamma och använda mediciner har sitt ursprung i gamla folkliga mediciner. Så är till exempel fallet med digitalispreparaten:

En "klok gumma" i England gjorde sig under 1700-talet berömd för en dekokt som var verksam mot vattusot, dvs vätskeansamling i kroppen till följd av dåligt hjärta. En engelsk läkare som hette Withering blev intresserad av den märkliga dekokten och tog sig för att undersöka vilka de verksamma beståndsdelarna kunde vara. 1785 hade han kommit på lösningen, det var bladen av fingerborgsblomman, Digitalis purpurea.

Fingerborgsblomma Digitalis.

Sedan dess har digitalis använts i hjärtmediciner och än idag hör digitalispreparaten till våra viktigaste hjärtmediciner, fast numera i kemiskt renodlad form. Kloka gummar ska man inte förakta.

Den farliga mjöldrygan

Mjöldrygan var förr en vanlig parasitsvamp på råg i hela Mellaneuropa. Mjöldrygan ökade mjölmängden, därav namnet. Men det var en farlig utdrygning för mjöldrygan är oerhört giftig, något som man i äldre tid inte visste om. Under våta somrar då parasitsvampen trivdes bäst kunde inblandningen i rågen bli hög. Under flera århundraden drabbades Europas befolkning av epidemiliknande förgiftningar.

De som drabbades hårdast av den farliga mjöldrygeförgiftningen var de fattiga, som när hösten kom hade gjort slut på föregående års skörd och omedelbart måste börja mala och använda av den nya säden. Det är nämligen det nymalda mjölet som är farligast. Mjöldrygans giftämnen tål inte lång lagring, gifthalten sjunker och efter ett års lagring är giftämnena i stort sett borta.

De äldsta uppgifterna om mjöldrygeförgiftningar daterar sig från år 590 i Frankrike, då det talas om svåra epidemier med tusentals offer. I Sverige förekom den sista epidemien 1853 och i Ryssland så sent som 1888.

Sjukdomen börjar med förändringar i känseln liknande myrkrypningar. Därefter uppstår brand i de angripna kroppsdelarna, därefter brandiga sår, krampanfall kan också uppträda, slutligen kan de angripna kroppsdelarna falla av. I sanning en ohygglig sjukdom som var mycket fruktad då den ofta ledde till en kvalfull död.

Naturligtvis grubblade vetenskapsmännen tidigt över orsaken till denna farsot. Redan 1597 förklarade en man vid namn Tissot att ett samband fanns med mjöldrygan och den åsikten delades av många, men några bevis hade man inte. Vår egen Linné ägnade frågan mycken uppmärksamhet men kom inte på lösningen.

Först 1806 fastslogs i en skrift av prosten Öller i Jämshög att det verkligen var mjöldrygan som var roten till det onda.

Säd angripen av mjöldryga.

Vad innehåller då mjöldryga för farliga ämnen som kan framkalla en så fasansfull sjukdom? Mjöldrygans kemi är mycket komplicerad men i myllret av ämnen som isolerats märks framförallt de så kallade sekalealkaloiderna. En av byggstenarna i alkaloiderna är lysergsyra, varav ett derivat

framställdes 1943. Det har den krångliga beteckningen lysergsyredietylamid, vanligen förkortat LSD. Trots sina svåra giftverkningar har mjöldryga använts i århundraden inom folkmedicinen, till exempel i abortivt syfte eftersom den påverkar livmodern. Dess verkan glömdes bort men i början av 1800-talet kom den till användning igen. När mjöldryga såldes på apotek maldes den i en särskild kvarn på grund av ämnets giftighet.

Den fruktade mjöldrygan är ett exempel på de gamla folkmediciner som i renframställt skick används inom modern medicin. En av de ur mjöldrygan renframställda alkaloiderna, ergotamin, används idag som verksamt medel mot migrän.

I det gamla apoteket

Ett fullständigt apotek skulle sedan gammalt bestå av *officinen*, där den slutliga tillredningen av medicinen sker och där allmänheten köper läkemedlen, *laboratoriet* med mortlar, vågar och destillationsapparater, där större mängder läkemedel tillreds för att ha i förråd, *materialkammaren* för läkemedelsförrådet, *stötboden* eller stötkammaren, där läkemedlen finfördelas, ofta genom att stötas i stora mortlar, *källaren* där flytande varor förvaras i stora lerkärl eller laggade fat och slutligen *drogkammaren* eller gräsvinden, en luftig förvaringsplats för växtdroger. Under 1800-talets senare del infördes också särskilda analysrum, dekoktrum och nattvaktsrum.

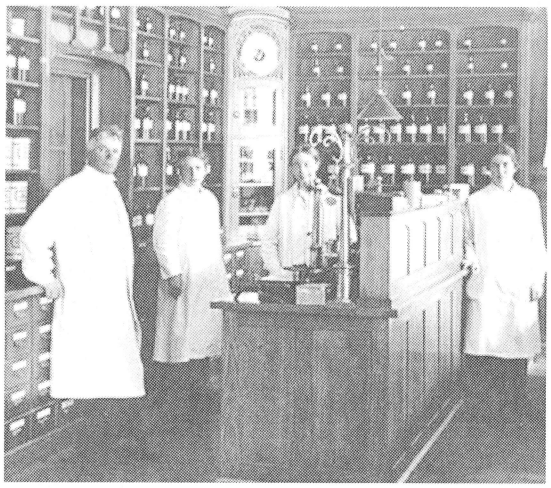

Vasa centralapotek 1885-2005.

Apoteksofficinerna har ofta kostats på en dyrbar inredning i ädla träslag med rikt dekorerade hyllor och särskilda skåp för gifter som måste förvaras bakom lås. Särskilt vackert dekorerades recepturen, det arbetsbord där den slutliga tillredningen och uppvägningen av läkemedlen skedde.

Till utrustningen på recepturen hörde flera vågar och viktsatser. Apoteken tillämpade från 1600-talet fram till 1857 ett speciellt viktsystem, medicinalvikten, som bara fick användas vid handel med läkemedel.

Nattvakten låg i en fällbänk i disken

Arbetet på ett apotek vid sekelskiftet var ingen sinekur. Hårdast var det kanske för apotekseleverna. De hade fritt husrum och tre mål mat om dagen men därutöver varken lön eller semester. Arbetsdagen varade från 7.30 till 22. Söndagstjänstgöring var tredje eller fjärde vecka.

Dessutom växlade man om att ha nattvakten. Då låg man i den så kallade fällbänken, som fälldes ut ur disken. Det ålåg eleven att sköta expeditionen i nattluckan, men jourhavande farmaceuten som bodde på apoteket, väcktes när recept skulle expedieras.

Säkert var nattjänstgöringen ett plågoris även om den snuskiga seden att sova i en fällbänk i apoteksdisken upphörde omkring 1910. Sedan blev det elevens lott att sova på en hård soffa i ett angränsande rum.

I ett personligt formulerat opus från 1833, *Minneshielp för mina medarbetare*, gav amiralitetsapotekaren i Karlskrona bland annat dessa förhållningsorder angående nattjänsten:

Då något recept kommer nattetid eller andra läkemedel begäres, expedieras sådant av den medhjälpare som har turen för veckan. Härvid märkes att Rosenpomada, Bomolja och andra sådana medel som nyttjas vid barnförlossning, lavements o dyl ej får nekas. Men skulle sådana saker som aldrig i medicinskt avseende kunna användas, såsom Blanksvärta, Gummilacka, Glövax, så kan det väl med skäl vägras. Därmed vinnes dock litet eller intet, emedan man redan är uppstigen och man om man vägrar, ändå måste tvista med budet.

Gamla apoteksmiljöer fungerar än

Tyvärr har många fina apoteksinredningar från 1800-talets slut och sekelskiftet rivits ut vid senare tiders moderniseringar. Men en del vackra och välbevarade apoteksmiljöer finns kvar och är än idag fungerande apotek. Som till exempel apoteket Svanen i Lund, en pärla bland apoteksmiljöer från 1898 med vackra intarsior i olika ädla träslag och apoteket Lejonet vid Stortorget i Malmö med inredning i nygotik med klassicerande detaljer.

I Stockholm finns det magnifika apoteket Storken med inredning även den från 1898 i blandad nygotik och nyrenässans. De rikt dekorerade recepturerna har nästan lite tycke av altare och från sina upphöjda positioner i krönen blickar gyllene porträttbyster av våra stora kemister, Scheele och Berzelius, förvånat ned över dagens apotekspåsar och engångsförpackningar av plast.

Vad gör ormen i skålen?

Apotekets symbol är en orm som slingrar sig över en skål. Ormen var i den antika gudasagan attribut till Asklepios, läkekonstens gud, och i de tempel som uppfördes till hans ära höll man heliga ormar som ansågs inkarnera guden själv. Även läkare, tandläkare och veterinärer har ormen som symbol för sina yrken.

Men varför en skål under ormen i apotekssymbolen? Den populära uppfattningen är att ormen dryper sitt gift i skålen och att det sedan används till läkemedel. Men den ursprungliga traditionen är en annan.

Skålen syftar på Asklepios dotter Hygieia, hälsans gudinna. Hon brukar avbildas hållande en skål som hon sträcker mot en orm som hon matar. Ormen äter alltså ur skålen! Det ansågs viktigt att den heliga ormen åt när man bjöd honom, annars bringade det olycka.

Uppskattat medlemsmöte i Tintomararummet

Det är alltid med viss spänning styrelsen planerar något nytt inslag för våra medlemmars trevnad. En inbjudan gick så ut till ett möte den 5 december i Tintomararummet. Glögg, pepparkakor och kaffe skulle serveras. Möjlighet fanns nu att träffas för att utbyta erfarenheter och tankar runt sitt eget släktforskarprojekt. Av praktiska skäl har vi ju under senare år haft våra träffar i Amorinasalen då här finns tillgång till den tekniska utrustningen. Med förhoppningen om att många skulle ansluta sig, dukade vi nu i stället i Tintomararummet med flera långbord som vi försåg med juldukar. En enkel uppdelning hade gjorts i Norrland, Götaland och Svealand för att var och en skulle kunna finna en motpart som eventuellt var intresserad av något närliggande geografiskt område.

Kaféet öppnades kl. 14.00 och det dröjde inte länge förrän rummet var fyllt av förväntansfulla medlemmar. Totalt kom 48 medlemmar till mötet. Ett trevligt sorlande bredde snabbt ut sig i rummet. Ordförande hälsade välkommen. Fyra ”veteraner” vad gäller släktforskning tog till orda och berätta om sitt mångåriga arbete. Käth Bohlin, Gunilla Norström, Eva Nyberg och Gitt Rosander Gerhardsson berättade engagerande om sitt arbete, hur de gått tillväga och sedan dokumenterat det man hade forskat fram.

Arne Borgert och Kjell Hassel visade hur man på ett enkelt och elegant sätt kan göra sin egen släktkrönika. Viss ganska exklusiv teknisk utrustning krävs förvisso för att uppnå önskat resultat. Tillgång till internet-uppkoppling erbjöds den som ville.

En enkät lämnades ut under tiden med förfrågan om intresse att vara med i föreningens olika aktiviteter. Flera anmälde sig till forskarstödet. Beträffande

kaffekokningen fick vi två svar. Här saknas fortfarande några personer som vill hjälpa till i vår. Så vi är tacksamma om fler anmäler sig att hjälpa till med kaffekokningen! Vi kommer annars att få svårigheter att servera kaffe under våra medlemsaftnar.

Av glada kommentarer att döma uppskattades sammankomsten bland deltagarna och ett liknande arrangemang kommer att upprepas nästa år, lovar styrelsen.
Margareta Lagerman

Råd vid möte mellan häst och automobil

När släktforskardagarna ägde rum i Köping i augusti 2013 ordnade arrangörerna en Medföljanderesa, som var mycket uppskattad. Man besökte bland annat Bil- och Teknikhistoriska samlingarna i Köping. Litet kuriosa därifrån.

För båda parterna att iakttaga:

1. Kör alltid på rätta sidan af vägen, framför allt vid svängande om hörn, där ni icke kan se eder för.
2. Varen höfliga mot hvarandra. Genom tillmötesgående kommer man längst och båda äga ni lika rätt till vägen.
3. Kör alltid med tända lyktor efter mörkrets inbrott.

För körsvennen att iakttaga:

1. Var själf lugn och uppskräm ej hästen genom skrik eller onödigt ryckande i tömmarna.
2. Glöm ej, om hästen vid passerandet visar oro, kastar eller stegrar sig, att mana fram djuret med piskan och hålla det "framme på hand".
3. Spänn icke ifrån hästen, ty efter ett fåtal med lugn behandlade möten visar hästen ingen oro. (Gör en jämförelse med velocipedmöten förr och nu samt kom ihåg att automobilen är framtidens åkdon).
4. Lämna aldrig kuskbocken och släpp ej tömmarna.

För automobilförare att iakttaga:

1. Sakta i tid och lämna största möjliga plats för mötande.
2. Är häst orolig, stanna auton och så fort anledning dertill finnes äfven motorn.
3. Var hjälpsam mot körsvennen. Låter häst ej lugna sig, afstig, tag hästen vid betslet och led den förbi automobilen. Se icke hästen i ögonen, den blir häraf orolig.
4. Signalera och kör alltid sakta i kurvor och håll väl åt svängen till vänster, men skräm icke eventuellt mötande häst med onödigt tutande. *Texten är från 1907.*
Margaretha Vinterholt

Forna tiders bilförare

Gubben, som bodde på en gård på berget, körde alltid mitt på vägen, folk visste det och flög åt sidan som yra höns. Så lyder en av min släkts historier.

Men släktforskare torde veta att man skall kontollera saker, även om man då förstör en bra historia. Efter diverse efterforskningar så har ovannämnda gubbe blivit tre herrar, alla tre med bil som de rattade i hög ålder. Roten till historien visar sig vara min mormors lillebror som blev 94 år och som tog körkort på sin 90-årsdag 1970. Polisen tog dock snart körkortet, innan någon olycka hände.

Historien har lett till att jag har letat efter vad som krävts för att få kompetensbevis/körkort. Första bestämmelsen kom 1906, då skulle man vara "fullt förtrogen

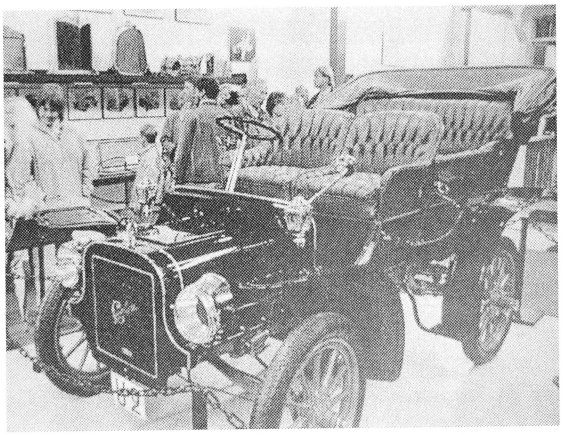

Cadillac 1907 Bil-och Teknikhistoriska Samlingarna i Köping. Foto Per-Börje Elg.

med automobils konstruktion, skötsel och manövrering". 1923 tillkom att man skulle "äga nödig kännedom om gällande allmänna föreskrifter rörande trafik med motorfordon" samt "enligt besiktningsmannens uppfattning, vara lämplig såsom förare". 1977 krävdes dessutom bland annat kunskaper om "vikten av ett ansvarsmedvetet och hänsynsfullt uppträdande i trafiken".

Brita Ågren

Störd midsommarglädje - Ett dråp i Boda

Med anledning av artikeln om Kungliga Bibliotekets samling av dagspress, som presenterades i an-tecknat nr 3-2013 vill vi visa ännu ett exempel på vad man kan finna i KB:s "Äldre svensk dagspress". Ytterligare en smånotis om livet på landet för släkt och bekanta förr, som vi fått från vår medlem Ingemar Goliath. Texten är en direkt avskrift av tidningsartikeln.

Carl Wilhelm von Walter från Boda by i Boda socken blef natten till midsommardagen strax före midnatt i Solberga by så illa misshandlad, att han genast aflidit.

En mängd personer hade där samlats omkring en majstång, hvilken skulle klädas och resas och en midsommardans härpå börja. V. Walter och soldaten Anders Hopp från Solberga hade först kommit i ordväxling med hvarandra om likvid för en sedan flera år tillbaka värkställd timmerhuggning. Svensk Anders Persson och Hans Ström eller Ström Hans Olsson, jämväl från Solberga, hade börjat deltaga i grälet och syntes vara förargade på von Walter. Då von W. insåg, att han hade tre motståndare, kastade hans sig öfver en gärdesgård och började springa undan. Hopp, Ström och Olof Persson förföljde honom nu, kastade omkull honom samt började samtidigt alla tre angripa honom med sparkar och knytnäfslag åt hufvudet, så att han blef liggande på platsen. En sjukvårdssoldat Goliat anlände nu till platsen och undersökte von Walter samt fann honom vara död.

Liket kvarlåg å platsen, till dess kronolänsman J. Tellander, som eftersändes på morgonen, anlände till platsen. Efter hållen undersökning blefvo nu de tre våldsvärkarna, som till största delen erkänt sitt brott, häktade samt hafva införpassats till härvarande länsfängelse.

En blifvande obduktion torde säkerligen komma att konstatera dödsorsaken. Ingen af de häktade vet, hvilken af dem, som utdelat dråpslaget.

Anders Hopp och Svensk Olof Persson äga hustru och barn samt Hans Ström föräldrar, hvilka redan fällt och antagligen länge skola fälla många tårar vid minnet af denna sorgliga midsommarnatt vid majstången i Västanå, som ej heller denna gång blef rest, då underrättelsen om den hemska gärningen spred sig bland de samlade.

I denna artikel omnämnes Ingemars farfar, sjukvårdssoldaten Goliat.

Forskarstöd

Vårens forskarstöd ges följande onsdagar: 22/1, 26/2, 26/3, 2/4 och 7/5 kl. 10.00-14.30 på biblioteket i Sollentuna centrum. Under denna tid finns en rutinerad medlem i Sollentuna släktforskare på plats vid släktforskardatorn för att hjälpa dig. Boka tid i pärmen vid forskardatorn, max. en timme per familj och termin.

Börja släktforska – 21 januari

En viktig uppgift för vår förening är att sprida intresset för släktforskning till nya potentiella medlemmar. Sedan flera år har föreningen erbjudit ett mycket uppskattat forskarstöd på Sollentuna bibliotek, en verksamhet som säkert varit en inspiration för många nya släktforskare. Vi har dock märkt att den som kommer till forskarstödet helt utan tidigare erfarenheter av släktforskning skulle behöva lite mer grundkunskaper än vad som går att förmedla där för att sedan kunna fortsätta på egen hand.

Vi provar därför att ge en introduktion för den som vill börja släktforska. Det blir en genomgång på cirka 40 min plus frågestund i Amorinasalen den 21 januari kl. 17, innan det ordinarie kvällsföredraget. Introduktionen kommer att koncentrera sig på det man behöver veta för att kunna hitta sina närmaste anfäder i kyrkoarkiven på internet. Förhoppningen är att en sådan övning ska ge så pass mycket inspiration att man får energi att förkovra sig vidare genom att läsa någon bok om släktforskning, gå en kurs eller motsvarande.

Introduktionen är öppen för alla och avgiftsfri även för icke-medlemmar. Vi ser nämligen det som ett bra sätt att rekrytera nya medlemmar. Tipsa gärna vänner och bekanta som du tror kan vara intresserade av att prova på släktforskning.

Även du som släktforskat tidigare men som inte använt de nya verktygen som finns på internet och CD-skivor, kan ha utbyte av detta, om du kan överse med att en del annat grundläggande stoff då kommer att vara mycket välbekant.

Styrelsen

Styrelsen

Margaretha Vinterholt, ordförande
Tel. 08-754 24 96
e-post: mvi11@tele2.se

Margareta Lagerman, vice ordförande
Tel. 08-754 45 18
e-post: margareta.lagerman@spray.se

Britt-Marie Sjöquist, sekreterare
Tel. 08-35 67 99. e-post:
sekreterare@sollentunaslaktforskare.se

Kjell Hassel, kassör
Tel. 070-712 45 09
e-post: kjell.hassel@ordratt.se

Theresa Nyman
Tel. 08-96 34 49
e-post: theresanyman@comhem.se

Leif Eriksson
Tel. 08-754 41 09
e-post: leif.e.eriksson@bahnhof.se

Ulf Styrenius
Tel. 08-754 21 94
e-post: ulf.styrenius@swipnet.se

Dela med dig …

resultaten av din forskning eller artiklar du skrivit om din forskning, genom att publicera dem i *an-tecknat*.

Det kan vara intressanta släktförhållanden, kuriosa, skildringar av vardagsliv och högtider, sjukdomar, hjältemod eller vad du vill.

Medlemsbladet är beroende av era bidrag!

Redaktionskommittén

Studiebesök

Följ med på studiebesök på Riksarkivet Marieberg onsdagen den 9 april eller på Stockholms stadsarkiv onsdagen den 14 maj. Båda gångerna kl. 13.00. Vi tas emot av Karin Borgkvist Ljung på Riksarkivet och Lillemor Björkman på stadsarkivet.

Anmäl dig till Margareta Lagerman:
margareta.lagerman@spray.se

Om intresse finns kan Margareta även ordna ett besök på Kungliga biblioteket en lördag i början av juni.

Sollentuna Släktforskare

Årsmöte

Onsdagen den 19 februari kl. 18.30
i Amorinasalen, Bibliotekshuset, Sollentuna centrum

Efter årsmötet föredrag

Gamla gästgiverier och hur de resande tog sig fram i gamla tider

Lennart Jarnhammar, hotell- och restauranghistoriker

Tisdagen den 21 januari kl. 19.00

Båtsman Humbla

Om forna tiders båtsmansliv.

Christer Warfvinge

Tisdagen den 25 mars kl. 19.00

Att hitta sina rötter

Om att finna sitt judiska påbrå och sin judiska familjs historia.

Bertil Oppenheimer

Onsdagen den 23 april kl. 19.00

Kungliga biblioteket

Vad finns, hur hittar man, hur få eget lånekonto, beställa hemifrån, brevsamlingar och mycket mera

Margareta Lagerman

VÄLKOMNA

till Amorinasalen, Bibliotekshuset, Sollentuna centrum

Kaffeservering – Entré 40 kr. för icke-medlemmar